

Inserati se sprejemajo in velja tristoletna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, ne frankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravišstvo (administracija) in ekspedicijska na velikem trgu št. 9, II. nadstropji.

SLOVENEČ

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
Za pol leta . . . 5 " — " f
Za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
Za pol leta . . . 4 " 20 "
Za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljati velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo na velikem trgu št. 9, II. nadstropji.

Izhaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Zemljišče in kapital.

VI.

„Kapital oplodi zemljo; zemljišče se z njim popravi in stori rodovitnejše. Zato je tudi tam, kjer se kredit z lahka dobi, zemlja bolj kultivirana, nego v krajih, kjer kapitala ni.“ Te besede so na videz lepe, marsikateri bi jim kar pritrdil. A kdor pozna zgodovino in posebno sedanje gospodarstvene razmere, ve, da so zgolj hinavska laž.

Videli smo, da kapital nema moči spreminjati ledine v rodovitno zemljo in videli smo tudi, da peha kapital kmete v proletarijat. Bila je doba, ko so bili državniki tako zaverovani v kapitalizem, da so kar naravnost odobraval odiranje zemljiščnih lastnikov. Delbrück, predsednik prejšnjega nemškega državnega kancelarstva je rekel, da se mora upniku varovati svoboda, denar kolikor možno dobro naložiti in dolžniku se tudi pri visocih obrestih ne godi krivica, ker sklence posojilno pogodbo prostovoljno; tepca, ki hoče svoj denar zgubiti, pač država ne more ustavljati; če se tudi lastniki menjajo, zemljišče ostane v državi isto, da, državi dohodki se še celo povečajo z raznimi pristojbinami, ki se plačujejo pri menjavanju lasti.

Zlobno modrovanje! Kmet mora v sedanji kapitalistični dobi dolg delati dostikrat, ko bi tudi ne hotel in če ne more na posodo dobiti z nizkimi obrestmi, mora pa z velikimi. Gospodarja žene njegov brat za doto; ako ne mara, da bi se mu zemljišče prodalo, mora vzeti na posodo in če ne dobi po 7%, mora po 8%. Je li to svoboda? Dalje, država ima nalogo slabše braniti od zatiranja močnejih; more li tedaj mirno gledati, da kapitalisti, živeči le ob žuljih družih, pojajo pridne kmete z očetnih zemljišč v proletarijat, množč s tem obstanek države najnevarnejši živelj — socialistično nezadovoljnost. In slednjič je li res, da ostane zemljišče isto, če se tudi kmet z njega prepodi ali kakor se v obče trdi, da kapital zemljiščno rodovitnost množi? Mi moramo zanikovati in naravnost reči, kapital uničuje vsako kultivirano zemljišče.

Ko bi bila kapitalistična teorija resnična, namreč da se kapital tudi v zemljišči reproducira z istimi obrestmi, kakor v hranilnici, morali bi zemljiščni dohodki Velike Britanije biti vsaj 50krat večji, kakor so v resnici. In ko bi zdaj kdo vso Veliko Britanijo kupil, ter bi zdaj vsako leto ves čisti dohodek (recimo 100 mil. funtov ster., v tridesetih letih je bil 48 m.) spravil v žep, v malo letih bila bi Angleška razdejana, zemljišče popolno izsesano. Ista je z zemljiščem; ako se mora vsako leto ves čisti zemljiščni dohodek dajati upniku, mora zemljišče opesati. Da bi ne bilo tega in bi bila kapitalistična teorija resnična, kake posledice bi bile vendar!

Mislimo si, zemljišče vsega sveta bi bilo brez dolga in vsi ljudje bi pridno delali; zem-

ljišče bi dajalo vsako leto 5% od svoje vrednosti, delavci bi tudi veliko zaslužili in njih zaslužek prihranjen bi dajal tudi vsako leto 5% obresti. To naj bi trpelo 50 ali 100 let in vsak bi si moral nabrati tak kapital, da bi mu celo več ne bilo treba delati. Si li moremo večji nesmisel misliti? In ta nesmisel je popolno logična posledica iz kapitalistične teorije. Ako je pa posledica nesmisel, mora biti tudi teorija. In kaj pa še le kapitalistična praksa! Oj to čuti zadolženi kmet kot najgrozovitejši nesmisel.

Ko bi vse hoteli vedno le pridobivati, bi se svet uničil. Večna resnica pravi: Išcite pred vsem božjega kraljestva in njegove pravice, drugo vam bo privrženo. To se pravi: Spolnujte voljo božjo (volja božja je pa tudi, da s potnim obrazom delate) in ne skrbite, kaj bote jedli in kaj bote pili, zemlja vam bo že dajala vsakdanji kruh. Po njegovem uku molimo: Daj nam danes naš vsakdanji kruh. Oa sam tudi pravi, da bi bili mi neverniki, ko bi skrbeli le za to, kaj bomo jedli in kaj bomo pili in s čem se oblačili.

Zakon nature je tak, da vse le nekaj časa trpi in se potem povrne zopet v zemljo. V tem zakonu ste dve važni vodili za narodno gospodarstvo. Vse na svetu mine, natanj priidelki se kmalu končajo, malo jih trpi čez jedno leto, nekateri se pa že v jednom dnevu sprijijo. Zategadelj se mora človeštvo vedno truditi s potnim obrazem. Kjer ljudje radi delajo, priznavajo delo za občni od Boga postavljeni zakon, dobe tudi gospodstvo čez naravo in njih duh se svedoča povzdiguje od stvarjenih reči k Stvarniku. Kolikor bolj se ljudje trudijo, toliko bolj se pusta zemlja spreminja v zemeljski raj, ki daje boljše prideleke in v taki množini, da se morejo nekateri popolnem posvetiti vedi in umetnosti. In kdo ne ve, kak vpliv imata na človeštvo veda in umetnost. Oni dve pomagata pri delu (pomislmo le na razne mašine, ki toliko človeških moči namestujejo), povzdigujejo človeka in ga s pravim duševnim veseljem navdajata. Kako kmeta, ki je šest dni težko delal, razveseli, ko pride v nedeljo v praznično opravljen cerkev svojega Boga častiti. Tu dobi notranjo moč, da čez teden veselo opravlja tudi najtežavnejše delo in nikdar mu ni žal za krajcarje, ki jih je dal, da se je cerkev olepšala in tako plačal umetnikovo delo.

Človek ni žival, on ima telo in dušo in kakor sta telo in duša v neločljivi zvezi tako sta v zvezi tudi telesno in duševno delo in se ne dasta ločiti. Zategadelj imata tudi oba jednako pravico do natornih prideikov. Iz tega je vidno, kako napačno mislijo socialisti trdeč, da je narava le onim mizo pognila, ki se telesno trudijo. Najleže jim odgovorimo z Listovim izrekom: Kdor svinje redi, bi imel pravico vesti se k mizi, kdor pa ljudi odgojuje, pa ne.

Kdor ne dela, naj tudi ne je, pravi sv. Pavel. Le lenuh nema mesta v človeški družbi;

najmanj pa oni lenuh, ki se mu pravi kapitalist, katerega jedino delo je trudečemu se človeku prestreči vsak košček kruha spred ust in mu s tem slabiti in jemati potrebno moč za delo.

Politični pregled.

V Ljubljani 25. oktobra.

Avstrijske dežele.

Dolenje-avstrijski dež. zbor.

Na dnevnem redu je bilo 19. t. m. poročilo občinskega in ustavnega odseka, kar se tiče pomnoženja poslancev za deželni zbor in preuredbe deželnega reda, da se namreč predkrajci vzmó v skupino mest in razširi volitvena pravica. Za obravnavo takih predlogov je treba, da so navzoče 3 četrtine vseh udov in da pritrdite dve tretjini. Navzočih jih je bilo 54. Začne se najprej debata o postavi, ki se tiče pomnoženja deželnih poslancev. Osnova postave določuje, da ima biti v deželnem zboru v prihodnje 78 članov, namreč 3 virilni in 75 voljenih poslancev in sicer 15 poslancev velkoposestva, 37 poslancev mest in trgov in trgovinske kamore in 23 poslancev kmečkih srenj. Baron Pirquet nasvetuje: Z ozirom na to, da so po ustavi zastopane stanovske koristi, naj se tudi število poslancev v velikem posestvu zviša za 2, t. j. od 15 na 17; v ta namen naj se postava verne odboru nazaj, ter pravi, ako se ne sprejme nasvet, bi moralo veliko posestvo glasovati zoper postavu. Posl. Zelebor nasvetuje za Hernals in Sechshaus po 2 poslanca mesto jednega. Posl. dr. Slöger in posebno dr. Kopp sta te misli, naj bi poslanec baron Pirquet odjenjal, ker veliko posestvo je dosihmal zmirom bilo prijenljivo, tudi druge skupine so bile prijenljive proti velikemu posestvu itd. Poslanec Zimmerman zagovarja odsekov nasvete. Po predlogu poslanca Hauswirth seja preneha za nekaj časa in ko se zopet prične, naznani baron Pirquet, da veliko posestvo ostaja pri svojem nasvetu, vendar ne bode glasovala zoper vso postavu. Sklepno besedo ima še poročevalec in sprejme se potem odsekov nasvet z 52 zoper 58 glasov. — V isti seji so tudi odločili predštev a) za unanje učiteljske (Externat) v Dunajskem novem mestu 51,700 gl.; b) za notranje (Internat) 57,000 gl. v St. Pölten. To je dvoje učiteljskih semenišč za Dolenje-Avstrijsko.

Iz Predariskega 21. oktobra. Deželni zbor je imel v poslednjih dveh tri seje, in ko je dovršil svoje delo, govorila sta v sklepni seji deželni glavar in zastopovalec vlade, in ko so poslanci trikrat zaklicali „slavo“ presvitemu cesarju je bil zatvorjen deželni zbor. — Tudi letos niso dovolili stroškov za učiteljske konference iz deželnih denarjev, rekoč, da učitelji pri svojih shodih obravnavajo reči, veri sovražne. Zastopnik vlade je rekel, da se bode dolg za l. 1882 in potrebščina za l. 1883 vzel iz deželnih nakladov, ki se bodo pri davkarijah odšteli.

Iz Celovca. Poslanec Nischelwitzer je nasvetoval, naj deželni odbor pisмено izreče zahvalo presvitlemu cesarju, ministerstvu, deželam in občinam za njih dari. — Dežela bode potrebovala 571.104 gld. za na zemljišče-odvezni zaklad in na deželni zaklad ima priti 6 odstotkov naklada. Sprejme se nasvet, da se vlada naprosi, naj posodi za zbrisanje zemljišče-odveznega zaklada 130.000 gld. in za popravilo cest po povodnji poškodovanih 50.000 gld. brez obresti.

Kar se tiče Einspielerjevega nasveta zaradi volilne spremembe, ukaže se deželnemu odboru, da predloži v prihodnji sesiji dotično osnovo postave. — Ud deželnemu odboru Hilinger je odložil svoj mandat, zahvalil se mu je c. k. namestnik in deželni odbor za njega delovanje v preteklih 12 letih in na njegovo mesto stopi poslanec Hinterhuber. Predsednik Jesernik se zahvali poslancem za njihovo delo, omenivši nesreče, ki je prišla po vodi na deželo, cesarjevega potovanja in blagodušnih darov, zahvali se tudi deželnemu predsedniku za podporo in zakliče „slavo“ presvitlemu cesarju.

Oberdank je bil obsojen k smrti na vislicah. Pravijo, da je v poslednjem času povedal vse tovariše in tudi tiste, ki so ga v to zapeljali. Mislijo pa, da bode „Oberdank“ zaradi tega pomiloščen.

Iz Dalmacije se piše, da je italijanska stranka pritožila se nad volitvami v Spalatri, a namestništvo je zavrglo tožbo. Hrvatska narodna stranka namerava izvoliti v župana dr. Rendić-a. Volitve bodo v kratkem.

Iz Zagreba 24. oktobra. Dež. zbor je sprejel predlog za inarticulacijo vojaške granice, glasovanje po imenih je bilo 39 proti 19 glasov.

Iz Prage 21. oktobra. V mestnem volitvenem okraji Schluckenau Hainspach je bil voljen kandidat vstavaške stranke med. dr. Kindermann v državnega poslanca.

Iz Brna 19. okt. Na dnevnem redu deželnega zbora je bilo poročilo šolskega odseka o ljudskem šolstvu od 1. januarja 1881 do 15. julija 1882. Poročevalec dr. Sturm je nasvetoval, naj se vzame na znanje poročilo deželnega odbora. — Sedaj spregovori dr. Janku, da naznani več pritožeb od narodne strani zaradi dvojezičnih (utraquističnih) šol, zaradi šolskih oblasti i. dr. — Por. dr. Sturm ga zavrača in potem pravi, da bi se bil rad ognil govoriti o šolskih oblastih, ako bi predgovornik ne bil začel. Danes je težko o ti stvari objektivno soditi, kedar je govoriti o delavnosti šolskih oblasti. Govornik potem prestopi na poslednje imenovanje okrajnih šolskih nadzornikov za Marasko in toži, da je bila tukaj merodajna narodnost. Izvolili so sicer več ravnateljev in profesorjev nemških učilnic, od katerih bi človek mislil, da so Nemci, so pa taki, da slove zaradi svoje prenapete narodnosti. — C. kr. namestnik grof Schönborn slovesno zatrjuje, da je deželni šolski svet popolnoma objektivno postopal; pri svojih predlogih je gledal le na korist šol. Dr. Sturm je na to še nekaj odgovoril in sprejel se je odsekov nasvet. — Potem je bilo razrešeno splošno poročilo v prometu in nekatere druge zadeve; peticija kupčijske in obrtnijske zbornice v Iglau za grajenje marške poprečne železnice se je odstopila vladi, da se na njo ozira.

V večerni seji 19. t. m. je bil razgovor o tem, kako bi se dala pospešiti reja goveje živine, ustanovila bi se namreč komisija v ta namen in vpeljalo prisiljeno zavarovanje. — Sprejet je bil tudi po dolgi debati osnutek

postave, kar se tiče davščin, ki jih imajo dati davkovske posojilne blagajne za zdravstvene namene.

Zoper antisemite in anarhiste je c. kr. namestništvo v Brnu izdalo dne 18. t. m. stroge ukaze podložnim oblastnjim, v katerem odločno veleva vzdržati mir in red, ako domače moči ne zadostujejo, naj se privzame vojaška pomoč. Oblasti imajo o vsem poročati namestništvu. Ukaz pravi, da se anarhisti skrivajo pod krinko antisemistov in tako izvršujejo silovita dejanja.

Iz Galiskega deželnega zbora. Za zemljišče-odvezni zaklad naloži se naklada za vzhodno in zahodno Galicijo po 31½ kr., za Krakovo po 22 kr. Za vso deželo se ima naložiti še po 2 kr. naklada, ako se potrdi pogodba sklenjena po sklepu deželnega zbora z vlado zaradi zemljiščine odveze. — Debata o šolskih postavah se dene z dnevnega reda, ker se bliža sklep zbora in ni sedaj več časa postavu bolj drobno pretresti. — Vlada se bode prosila, da vradno popravi pomote, ki so se vteple pri določitvi novega zemljiščinega davka. — Sprejete so bile resolucije, kar se tiče odpisovanja davkov po elementarnih nezgodah poškodovanim in tudi kar se tiče poselskega reda.

Ko je bil dnevni red izvršen, spregovori deželni maršal Ziblikievič, ter se ozre ob sklepu sesije na šestletno delovanje; govornik našteva sklepe te dobe, ki so deželi porok za hitreji napredek. Za gospodarske koristi se je k sklepu šestletne dobe volil nadzorni svet za deželno banko, deželni zbor ima sedaj vrad, ki izvršuje njega želje in sklepe na gospodarstvenem polju. Deželni maršal zakliče „slavo“ presvitlemu cesarju. Škof Šolecki se zahvaljuje v imenu vseh strank deželnemu glavarju, ter želi, da bi njega krepka roka vodila tudi znanprej deželni zbor; deželnemu maršalu naj služi to v posebno zadostenje, da so s Poljaki tudi sodelovali Rusini v prijateljskih odnosjih. Naj bode to znamenje, da se bode odsihmal stvar na bolje obrnila, da bosta živela v bratovski slogi dva soseda, ki uže stoletja skupaj bivata. Šolecki obrne se tudi k cesarskemu namestniku, ter se mu zahvali za neumorno delo v prid dežele, ki si v srečo šteje, da ima tako vrlega sina domovine za svojega načelnika. Deželni maršal se zahvali za odlikovanje, rekoč, da mu je blagor dežele naj lepši smoter njegovega delovanja.

Iz Lvova. Iz dež. zbora 18. oktobra. Bere se najpred predlog deželnega odbora, kar se tiče volitve udov v nadzor nad deželno banko, potem se nadaljuje debata v nasvetu deželnega šolskega sveta. Deželni odbor je znižal nekatere nastavke in to je bilo povod daljši debati, in govoril je poslednjič tudi deželni glavar Ziblikievič. On stvari ni prikrival, marveč rekel je, da denarstveno stanje ni ugodno, in deželni odbor mora leto na leto ali na posodo jemati, ali zastavljati vrednosti, da poravna tekoče stroške. Naj nas tedaj nikakor ne moti ta okolnost, da letos ne bode treba zviševati deželnega naklada, deželni odbor noče zavirati napredka pri šolstvu, a vendar hoče pri izdajkih štediti tam, kjer se mu vidi previsoko nastavljeno. Vsi poslanci so ga verno poslušali, in deželni zbor je sprejel nastavke, kakor jih je deželni odbor nasvetoval. Zvečer se je seja nadaljevala in Hfanovski je poročal v deželnem predštevju za l. 1883. — Stroškov je 3,346.281 a prihodkov 621.310. Deželni naklad mora dati 2,724.971 gld.; na direktne davke pride naklada 27 kr. izvzemši obrtnijski davek po 22 kr. na goldinar. Manj

šina nasvetuje po 27 kr. od vseh direktnih davkov. — Pri splošni debati želi Erazem Bolanski, da bi se pri prihodnjem predštevju kar moč štedilo. Poročevalec pravi, da je odveč to posebno povdarjati, ker sta deželni odbor in deželni zbor tudi takih misli. — V posebni debati so sprejeli nastavke o prihodkih in nekatere o izdajkih po odsekovem nasvetu.

Vnanje države.

Iz Belgrada. Na srbskega kralja Milana je ustrčila vdova polkovnika Markovič, katerega je vojna sodnija povodom ustaje v Topolji k smrti obsodila in ki je bil tudi usmrten; ko ženska prvokrat kralja ni zadela, hotla je streljati iz večcevne revolverja, a vzeli so ji orožje. Kralj ni poškodovan.

Iz Berlina. Zvezni svet je sklenil, manjši obsejni stan za Hamburg obdržati še jedno leto.

Iz Kahire se javlja 24. oktobra, da so zalotili vsa pisma Arabijeve, ki jih je menjal v dveh letih z Carigradom, vse je dobil v roke angleški general konsul Malet.

Izvirni dopisi.

Iz Celja. Občni zbor celjske čitalnice se je obhajal pretečeno nedeljo, 22. oktobra, ter izvolil v svojega ravnatelja gosp. dr. Josipa Serneca; v odbor pa so izbrani sledeči gosp.: dr. Štefan Kočevar, Konrad Vašič, profesorji Ivan Krušič, Miha Žolgar in Anton Kosi, Jožef Žičkar in dr. Ljudevit Filipič. Namestniki so gosp.: Kokot, Ferdinand Majcen, Perc in dr. Vrečko.

V častnega uda si je izvolila čitalnica državnega poslanca gosp. dr. Josipa Vošnjaka. S prvim novembrom se preseli v novo stanovanje pri „Straussu“ poleg kolodvora. Denarni stan naše čitalnice je jako vgoden; tudi udov šteje letos skoraj še enkrat toliko, kakor v pretečenem letu. Gospod ravnatelj je udom še posebej polagal na srce, naj bodo vedno složni, naj delajo na vse strani za prospeh čitalnični. S tem se slagamo tudi mi, kajti „sloga jači, nesloga tlači“.

Z Dobrne, 23. oktobra. (Topličarji. Sadje.) Ob enem z odhajanjem ptic (selic) zapuščajo poletne zdravilstvene zavode ljudje, ki so iste obiskovali bodi iz potrebe, bodi z mode ali vsled domačega dolgočasje. Pri nas se prostori začnejo prazniti tekom septembra. Začetek konca stori službeno najprve pošta, ki preneha po dvakrat na dan zahajati do železniške postaje. Čez 14 dni potem utihne godba. Bodi pristavljeno, da je tota na čelu v teku zadnjih šestih let bil gosp. Mayer baron van Haagen, dosednji vodja orkestru pri gledišču v Ljubljani, kamor se več ne povrne, ker je postal ravnatelj glasbenemu društvu v Celji. Zadnji topličar je te dni odrinil v krsti odto v svojo domovino na nemškem delu Štajara, bivši še pred odhodom „versehen mit den stärkungen der religion“, kakor izdani parte zná povedati. Danes še izmed ptujcev le ena Dunajska družina biva tukaj na svojem posestvu.

Sadonosno drevje je po naših krajih bilo do dobra obloženo. Nek trgovec je za sadje obetal sprva po 40 kr. za „škaf“ ali maslo (= ¼ avstr.) vedro. Ker so pa ljudje slišali zvoniti, da kupci v Celji več ponujajo, detičniku ni prinesel sadja nikdo, to tem manje, ker je drug kupčevalec, prvemu najbližji sosed, isto mero plačeval po 50 kr. Sedaj plačujeta do 80 kr. Eden posestnik je imenovano mero izbranih jabelk prodajal po 1 gl. 20 kr. Največ denarja skupijo za ovočje prebivalci sosednje

občine sv. Martina v rožni dolini, kjer je o svojem času nek tamošnji duhovnik ljudstvo malo ne sili, najsadijo sadno drevje. Tega sedaj gotovo ne obžalujejo. Menda ni aspačno ravnal tisti župnik, ki zaročencev ni hotel poročati, dokler mu nista resnobno obljubila, da bodeta neko število sadonosnega drevja zasadila na svojem zemljišči kot spomin za imeniten dan, ko sta bila stopila v zakonsko zvezo. Ko so pri Mariboru vstanovljali sadje- in vinorejsko šolo, se je v dotičnem programu ista priporočala tudi tam učečim se bogoslovcem, in kolikor je nam znano, je ta lepa priložnost žalibog ostajala brez zdatnega vspeha. Sicer pa: kar še ni, se lahko še zgodi.

S Posavja, 18. oktobra. (Našim Posavcem v prevdarek) Kakor druge imeli smo hvala Bogu tudi pri nas letos še precej dobro letino. V enem oziru bila je celo izvrstna. Pridelalo se je namreč silno veliko lepega zelja. Vsakdo bi si tedaj mislil, no letos bodo pa ljudje dobili lepe denarje za zelje. Res lepe denarje bi dobili naši kmetovalci, ko bi zelje kaj veljalo, ko bi imelo tisti kup, ktere ga je imelo včasih; toda letos je drugače. Naši zeljarji plačujejo sedaj 100 glav zelja po 1 gld. 50 kr. do 1 gld. pa tudi še ceneje; vrhu tega ga moraš pa še precej dobro ponujati, da ga spraviš v denar. In za te krajcarje zeljar ne dobi drobnega, mehkega zelja, marveč debele, trde glave, ktere si sam izbere v zelniku. To je res cena, ktera ne stoji v nobeni primeri s stroški in trudom, ktere ga imajo naši marljivi kmetovalci s to sadiko. Ako bodo naši Posavci zelje tako ceno prodajali, je po mojem mnenju pač bolje, da to sajenje nekoliko popuste, ker svoj obilen trud, ktere ga imajo z zeljem, lahko veliko koristneje porabijo. Da se za tako nizko ceno — 100 glav za 1 gld. in še ceneje — zelje prodajati, pravi zelje proč metati, razvidi naj bralec iz sledečega.

Za zelnik mora odbrati vsak kmetovalec svojo najboljšo njivo, ker za slabo zelje ne mara. To njivo mora dalje prav posebno dobro pognojiti; najbolje je, ako dobi ljubljanskega gnoja. Kupiti mora drago seme, ktero zgodaj spomladi vseje na poseben prostor, da vzgoji precej velike sajenice. Te sajenice presadi še le na stalno mesto, na zelnik. Vendar sedaj ni še truda konec. Ko sajenice nekoliko odrasejo, mora pridno pleti in okopavati in še prilivati z gnojnico, po ktero je treba v Ljubljano. Zato porabijo naši pridni ljudje pogosto cele noči in ako se greš kak pomladanji ali poletni večer sprehajati iz Ljubljane proti Savi, srečeval boš mnogo kmetov, ki gredo z velikimi sodi na svojih vozovih po gnojnico, s ktero se še le proti jutru vračajo. In meniš li, da gre znabiti samo jedenkrat v letu, da samo jedno noč dela to pretežavno delo? O ne, po 2, 3 noči zapored v jednom tednu ti gre, ne da bi spal in počival. Ko pa pripelje robo na zelnik, treba je prilivati in zopet ti čvetero ali petero ljudi zamudi cel dopoldan.

Kdo bi tajil, da je to gotovo hvalevredna pridnost in vstrajnost! Vpraša se pa, se li ta marljivost tudi splačuje? Znabiti mi ti trdiš, da se splača, meni pa ta stvar vendar neče v glavo — in zakaj ne? Povem ti kmalo svoje vzroke.

Omenil sem že, da je treba zelju najboljšo zemljo, najboljšega gnoja, da mu moraš pridno prilivati, ga pleti in okopavati in ko mu tako postrežeš, postane res črno, kakor pravijo (seveda, če je vreme vgodno) in jame rasti silno bujno. Kmalu začne se zavijati in že je upanje, da bo lepo zelje vrglo lepe denarje. Zeljar

pride in ti plača zelje po prej omenjeni ceni. Prihrani ti tudi nekaj truda, ker vse zelje sam poreže, seveda za to, da izbere najlepše. Ko je zelje porezano, napraviš voz in greš s parom konj v zelnik. Seveda moraš tudi pri nakladanju imeti kake 3 ali 4 pomagače, ker sicer bi imel skoraj cel dan dovolj, voz zelja nakladati. Ti nosiš in nakladaš, da je veselje, in ko je voz naložen, ga popelješ v mesto uro daleč ali pa še dalje. Ako gre vse posreči, zelje hitro odložiš in našteješ ga šest, k večjemu sedem sto glav. Za teh recimo 700 glav dobiš, ako jih prodaš po 1 gld. 50 kr. — kar bi bilo sedaj še precej drago —, 10 gld. 50 kr. Sedaj si pa napravi račun in vračunaj tudi svoj trud, ker dandanes nič zastoj ne dobiš. Pri vsakem vozu zelja zamudiš po malem pol dne s parom konj in s pomagači, ktere potrebuješ. Vštej gnojenje, oranje, gnoj, seme, gnojnico, davek in videl bodeš, koliko ti bo ostalo za tvoj trud. In ako slednjič še pomisliš, da si vse, kar si pridelal na svojem zelniku, odposlal od doma, da si toliko redivnih snovi, zemlji odvezel, kterih ne bo več nazaj na tvojo njivo, na tvoje posestvo — ker zelje gotovo zemljo dobro izsesa — si s tem tudi svoje posestvo precej oslabšal in ker gre zelje naj več tudi iz dežele, zmanjšaš s tem celó bogastvo rodovitnost svoje domovine.

Tedaj zelja ne saditi? Kaj pa? Da bi popolnoma odsvetoval zelje saditi, tega pač ne mislim. Tudi jaz vem ceniti to dobro koristno rastlino, vem ceniti njeno vrednost in ker jo vem ceniti, zdi se mi skoraj greh, jo po tako nizki ceni prodajati in izvažati iz dežele. Pač pa menim, da bi bilo dobro ga manj saditi in marljivost porabiti tudi še kje drugje, kjer bi se delo nič manje ne izplačevalo, ampak še veliko bolje. Radovedno gotovo ugibaš, kaj bi pač to bilo. Povedati ti hočem na kratko svoje mnenje.

(Konec prih.)

Iz Celovca, 18. oktobra. (Slovenščina v Celovcu in drugod.) Hoteč se prepričati, ali so Celovčani res tako urgermanskega plemena, kakor po svetu trobijo, hodil sem po ulicah in si zapisoval imena na prodajalnicah. Na svoje začudenje pa sem našel več slovenskih, nego nemških imen, kakor bo vsak razvidel, če mu jih nekaj naštejemo: Schluga, Mratschnegger (Mračnikar), Wudinitza, Jesenitschnig, Urschitz, Suppan, Berzaczy, Czermak, Dobernig, Saria (Zarja), Klimosch, Matschnig, Urabel, Weutz (Belec), Sadnikar, Sokoll, Puschel, Bohotta, Mago-metschnig, Stare, Ozbič, Kropfisch, Novak, Dobrautz, Wirtitsch, Kruschitz, Sardinscheg, Wangg, Homschak, Ottowitz, Swete, Oblasnig, Poschlepp, Tellian (Taljan), Peharz, Pagitz, Schimonig, Pettelin, Korenjak, Pipan, Gradi-schar, Wölwitsch, Primigg, Merlin, Kobau, Komposch, Tschugg, Ramusch, Tomz, Wrane, Kallisch, Wabutitsch (Valpotič), Schlueche, Murnigg, Mischitz, Dolar, Felfernigg, Supantsch (Zupanec), Pollak, Wewerka, Koren, Gallob, Wöllik (Velik), Komarek, Klementschnig, Horvat, Oplak, Plöth, Blaschitz, Malle, Mahatschky, Križaj, Robin, Starschnar, Rautnig, Lippautz, Lipowitz, Lesiack, Letschnig, Sorko, Tribnig, Polanz, Kuss (Kóš), Thomitz, Ambroschitz, Spanz, Veuschnigg, Okorn itd. Kakor rečeno, to so le imena, ki sem jih bral z napisov po hišah; ko bi imel kdo imena vseh celovških rodbin pri roki, gotovo bi prišel do zanimivega znanja, da so družbinske ali rodbinske imena koroških Nemcev večinoma slovenske. Kaj potrebujemo še boljšega dokaza, da je bila Koroška enkrat vsa sloven-

ska. Se ve, da se je v teku časa mnogo Nemcev iz Bavarskega priselilo; pa glavno deblo ljudstva je vendar le slovensko, in je postalo nemško le po poti germanizacije ali ponemčevanja.

Nemški vitezi so po svoje vplivali, ravno tako iz Nemčije došli rokodelci; nazadnje je pa pritisnila še nemška šola, ki se je začela pod Marijo Terezijo, sistematično v ponemčevanje rabiti, pa pod cesarjem Jožefom nadaljevati in v tem smislu deluje do današnjega dne. Pravijo, da se je v osemnajstem stoletju v Celovcu še večinoma slovenski govorilo. Stari ljudje pa še danes pomnijo, ko so bili peki in mesarji v Celovcu še vsi Slovenci.

Pa tudi zdaj je še mnogo Slovencev, ki si pa tega povedati ne upajo. V mnoge družbe sem prišel, kjer se je vse nemški govorilo, in sem mislil, da so sami Nemci; ko sem pa s svojim tovaršem dosledno slovenski govoril, začeli so še vsi drugi zapored govoriti slovenski. To se mi je že večkrat pripetilo, čeravno le malo časa tu bivam. Nedavno sem prišel med kmete iz okolice, ki so vsi nemški govorili (kajti tu v okolici znajo oba jezika, in sicer nemškega gladkeje, ko domačega); ko sem jim pa očital, da je to grdo, da svoj jezik zatajujejo, začeli so vsi slovenski govoriti in nekteri so se kazali prav vnete za slovensko reč in vesele, da najdejo človeka, ki se ne sramuje biti Slovenec. Eden kmetov je na vprašanje, zakaj ne govori slovenski, odkritosrčno odgovoril: „Me je sram“. Tu se vidi, koliko premore zaničevanje in zasmehovanje kake stvari. Saj sem že dostikrat videl ljudi, ki so se sramovali svojo vero pokazati, da ne bi veljali za „klerikalce“, tako je tukaj s slovensko narodnostjo; vsak se sramuje, biti „w. ndischer“, da bi se mu ne posmechovali, in če le more, se potaji, kar je kaj lahko, ker mlajši zarod okoli Celovca dobro nemški zna, če so prav slovenskih staršev. Bolj v hribih proti kranjski in štajerski meji sicer še ne znajo nemški, zato pa želé nemških šol, da bi se hitro naučili in temu zaničevanju ušli.

Kakor vidite, ne manjka družega, ko nekaj značajnih, izobraženih in premožnih rodoljubov, ki bi s ponosom povdarjali svojo slovensko narodnost, potem bi hitro kmetje nemškutarje popustili in za temi možaki potegnili. Bog nam jih daj!

Domače novice.

V Ljubljani, 26. oktobra.

Izvrševalni volilni odbor je sklenil sklicati shod volilcev za državnega poslanca, ki bode 29. t. m. ob 11. uri dopoldne v čitalnični dvorani.

(Mestni magistrat) pa naznaja, da zapisnik volilcev je gotov, ter ga zamore vsaki pregledati do 31. oktobra. Na poznejši ugovor se ne bode več ozir jemal.

(„Narodni dom.“) Na drugem mestu priobčujemo vabilo za vdeležbo občnega zbora društva „Narodni dom.“ Tega občnega zbora, ki bode 5. nov., smejo se vdeležiti le deležniki, to je tisti družbeniki, ki so po jeden ali več deležev vpisali ter prvi obrok že tudi vplačali. Upravni odbor pa bode nasvetoval tako premembo pravil, da bodo v prihodnje imeli pravico vdeleževati se občnih zborov glasovati, voliti in voljeni biti tudi oni pospeševalci podjetja, ki po večje svote darujejo in pa taki društveniki, ki se obvežejo tako dolgo, dokler se „Narodni dom“ ne sezida, plačevati vsako leto po 10 gl.

(Gosp. Fr. Lampe), ki se je podal prve

dni oktobra na vseučilišče v Gradec, napravil je 18. t. m. prvi rigorozni izpit iz cerkvenega prava in cerkvene zgodovine. Čestitamo marljivemu, mlademu gospodu!

(Predavanja na korist „Nar. šoli“) bodo imeli letoš profesorji gg.: Senekovič, Šaklje in Wiesthaler.

(Predavanje o kmetijstvu v ljubljanskem bogoslovskem seminarju) pričelo se bode z mesecem novembrom, ter bode trajalo vsako leto ves zimski tečaj in po dve uri na teden, to je v sredo od 6—7 ure zvečer in v četrtek od 11—12 ure dopoldne. Letos se bode začelo občno in posebno rastlinorejo s posebnim ozirom na kmetijske razmere kranjske dežele; drugo leto pa živinorejo itd. — Predavanja se bodo vdeleževali lahko bogoslovci vseh štirih let.

Da ima duhovski stan največ občevanja s kmetovalci, je vsakemu znano; enako je znano, da zamore storiti in stori duhovščina naj več za napredek kmetijstva, ki je glavni stebel blagostanja naše dežele. Zato k predavanju o kmetijstvu vljudno vabi

E. Kramar.

(Novi vojaški poveljnik) 28. divizije v Ljubljani, feldmaršallajt. Evgen Müller, je prišel te dni iz Gradca ter bode na Turjaškem trgu stanoval.

(O branji in podpiranju liberalnih časnikov.) „Neisser Zeitung“ ima z Dunaja ta-le dopis: „Nadškofijski vradniki beró „Neue fr. Presse“. To je sicer žalostno, pa še veliko hujše je, če katoliški duhovniki ali drugi tak list beró, ali ga še celo z naročevanjem podpirajo, kar se zdaj na Dunaji vidi. Velikrat sem videl — piše katolišk pisatelj z Nemškega — kako so šli katoliški duhovniki do vredništev liberalnih listov, da bi svoj list tam kupili. Skoro v vseh dunajskih samostanih se beró liberalni listi; le redko tiči v kakem kotu kak katolišk list. Duhovniki dopisujejo tudi liberalnim listom, za katoliške pa, ki so potrebni podpore, nič ne storé. Duhovnik B . . . v Kaloči na Ogerskem dopisuje judovskemu „Pester Lloyd“. Benediktini pri Šotih na Dunaji imajo klet, kjer prodajajo vino iz samostanskih vinogradov. Na stolih ležé „Fremdenblatt“, „Presse“, in enaka sodruga, a katoliškega lista ni nobenega. To velja tudi o samostanu sv. Križa. Z kratka: liberalne liste najdeš skoro v vseh velikih samostanih in farovžih, kjer katoliških še ne poznajo ali saj prav malo. To velja tudi o katoliškem, konservativnem plemstvu. Pač bi oni imel dosti dela, ki bi hotel vso časnikarsko nesnago pomčeti iz gradov, samostanov in farovžev. Ne da se tajiti, da najvažnejše osebe in društva za katoliški tisk nič ne storé. To velja posebno za Dunaj. Ti ljudje drže roke križem in podpirajo liberalne liste, katoliške naj pa liberalci! Meni se zdi, da niso tukajšnji katoliški listi z našimi v Nemčiji na enaki stopnji. Katoliška društva na Dunaji ne obstoje dolgo časa. Katoliški „Volkverein“ tukaj obiskuje le kakih 50—60 oseb. V katoliški kazini govori malo kedaj pravi govornik. Samo tukajšnji antisemitje se živahno gibajo.

Kaj so vsa mojsterska rokodelska, dijaška društva, ono sv. Vincencija, kaj vse bratovščine nasproti našim v Nemčiji, posebno na Pruskem! Dunajske so prave reve proti onim! Da imajo ime „katoliško“, je pa dosti! Kaki shodi in kake slavnosti so pri nas v Nemčiji! Tam je človek vesel, da more biti ud kacega katoliškega društva. Komu niso znana ona cvetoča društva rokodelskih pomočnikov ob Renu v Westfalskem Hanovru in drugod! A tu na

Dunaji se o katoliških društvi nič ne vé. V začetku srpana je tukajšno katoliško dijaško društvo obhajalo svojo 25letnico. Še le čez šest dni poročal je „Vaterland“ o tem. In to se večkrat zgodi, da katoliški listi še ne omenijo enakih katoliških slavnosti. Obsodba ta sicer ostra in huda, vendar ni neresniča, žalibog, da moramo dostaviti: „Vse, kakor pri nas“. Sicer se vidi, da, kakor vsak najraje svojo mavho hvali, tudi nemški dopisnik vidi drugod le zaspanost, doma pa delavno življenje. Vendar moramo dopisniku pritrditi, da katoličani na Nemškem se vsled kulturnega boja res čutijo katoličane, ter tudi mnogo z veseljem žrtvujejo za svoje versko prepričanje, kajti „v ognji se čisti zlato“. Pri nas pa se razmeram pristojno vedno bolj množe tako imenovani liberalni katoličani, in takih se žalibog tudi med duhovniki ne manjka. Toda kedaj se je še ogenj družil z vodo, kedaj bi se mogel pajdašiti vernik z brezvercem; dvema gospodarjema je nemogoče služiti. Proč toraj z brezznačajnim polovičarstvom, ali za Boga ali proti Bogu!

Razne reči.

— Duhovske spremembe v ljubljanski škofiji. Dosedanji oskrbnik v Osilnici g. Matija Videmšek postane ondi župnik. Č. g. Jernej Primožič gre za kurata v Vrabče. Fara Brdska pri Podpeči je 24. t. m. razpisana in prošnje so obračati na prečast. stolni kapitelj.

— † Pesnik Karol Egon Ebert je umrl v Pragi 24. t. m. v 82. letu svoje starosti.

— V Petrogradu se je vnelo v Gromljevem skladišču za drva 23. t. m. zjutraj ob 3. uri, kljuba vsemu gasenju je ob 7. uri zvečer še gorelo.

— Iz Solnograda se naznanja. V predoru Selzthal se je odklenilo 20 vagonov, ki so z neznano silo drli skoz postajo Bischofshofen proti sv. Janezu, kjer je več vozov skočilo v Salco. Eden spremljevalec je ranjen, zveza je pretrgana.

— Iz Hongkong-a se poroča, da je največ del Manile silni vihar popolnoma pokončal.

— Sreča je opoteča. Skoraj po vseh delih sveta znan posestnik zverinjaka Kreutzberg, ki je lansko leto tudi v Ljubljani ptuje zverine razkazoval, je zdaj v ubožnici (siromašnici) v Landshutu na Bavarskem. O vožnji na morji vračevaje se iz Amerike, se je z njim barka razbila in vse blago z njo, tedaj tudi vse njegovo obilno premoženje.

Javne dražbe.

27. oktobra. Zopet držb. pos. Marija Rom iz Mihelje vasi, Černomelj. 3. eks. držb. pos. Ant. Matko iz Postenja. Bistrica. 1. eks. držb. pos. Jožefa in Nežke Križ iz Stehanje vasi 269 gld. Černomelj.

28. oktobra. 1. eks. držb. pos. Martin Albrecht iz Orehka 341 gld. 50 kr. Postojna. 3. eks. držb. pos. Jurez Habian iz Metlike 3772 gld. 88 kr. Metlika. 1. eks. držb. pos. And. Frank Nadjeselo 1591 gld. Postojna. 3. eks. držb. pos. Jožefa Hrehorič iz Metlike. Metlika. 1. eks. držb. pos. Andreja Frank iz Nadjesela 1591 gld. Postojna. 2. eks. držb. pos. France Hočevnar iz Pijave gorice. Ljubljana. Povzeta držb. pos. Miha Požlep iz Plešivce 826 gld. Ljubljana.

Umrli so:

22. oktobra. Terezija Spreitzer, 6 dni. V bolnišnici.
22. oktobra. Katarina Podvis, delavka, črves. katar.

Vabilo

izrednemu občnemu zboru društva „Nar. dom“,

ki bode

v nedeljo dne 5. nov. t. l. ob 11. uri dopoldne v dvorani Čitalnice ljubljanske

PROGRAM:

1. Nagovor predsednikov.
2. Poročilo tajnikovo.
3. Poročilo blagajnikovo.
4. Predlogi upravnega odbora o spremembi pravil.
5. Nasveti posameznih družbenikov.

V Ljubljani, dne 13. oktobra 1882.

Dr. Alfonz Mosché,
predsednik.

Javna zahvala.

Podpisani potrjujem, da Francevo esenco, ki jo pripravlja g. lekarničar Piccoli v Ljubljani, zaradi čudovite njene moči rabi več bolnih ljudi v moji fari v raznih boleznih in s posebno dobrim vspehom. Zato omenjenemu gospodu lekarničarju javno izrekamo svojo zahvalo. Prišavljam še, da ne preide dan, ko bi ne prišel kdo k meni po to čudovito tinkturo, ki jo imam vedno pripravljeno za se in za svoje domače.

V Plominu (Fianona) v Istri, meseca oktobra 1881. (3)

Anton Vlašič,
fajmošter in kanonik.

Gospodinja

kuharica in v vsih delih izurjena, zvesta, pošena in dobro priporočena ne premlada ženska dobi stalno službo za celo življenje. Za dela je dekla. Družina obstoji samo iz 3 oseb.

Ida Kristan
v Kopru.

Le še malo časa

se dobivajo

srečke Tržaške razstave

po 50 kr.

na prodaj. Kdor jih želi nepoaredno iz Trsta dobiti, naj se obrne na loterijski oddelk Tržaške razstave. Piazza grande, št. 2. Pridejati mora 15 kr. za poštno. — Kdor ravno hoče, jih dobi tudi pri opravištvu „Slovenca“.

Glavni dobitki so sledeči:

1. V gotovini	50.000 gld.
2. „ „	20.000 „
3. „ „	10.000 „
Štirji dobitki so nastavljeni po	5000 „
Pet dobitkov je nastavljenih po	3000 „
Petnajst dobit. je „ „	1000 „
Trideset „ „ „ „	500 „
Petdeset „ „ „ „	300 „
Petdeset „ „ „ „	200 „
Sto dobitkov pa po	100 „

Zraven teh je še mnogo manjših dobitkov po 50 gld., 25 gld. Vseh vkup je 1000 dobitkov; mnogo tudi rečnih, ki so jih razstavljavci v to darovali.

Naznanilo.

Posrečilo se nam je, da smo dobili nekaj iztisov

„Cerkvenega govornika“

ter jih ponudimo čč. gg. duhovnikom v prodaj, dokler jih bode kaj.

Hvaliti „Cerkv. govornika“ menda ni treba, ker knjiga je zaradi tehtnih govorov znana.

Velja nevezan 2 gld. 20 kr.; po pošti pa 2 gl. 30 kr. v

Katoliški bukvarni.

Telegrafne cenovne cene 25. oktobra.
Papirna renta 76 60 — Brobarna renta 77 35 —
Zlota renta 95 45 — 1860letno državno posojilo 130.—
Kreditne akcije 316.— — London 119.20 — Cea. kr.
oskini 5.66 — 20-frankov 9.45 1/2.

I. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.